

Memòria de la intervenció arqueològica a l'avinguda Mare de Déu de Lorda, 5-11, 10-16, 16.X / Camí de la Mare de Déu de Lorda, 1.X

Districte de les Corts/Sarrià-Sant Gervasi

Barcelona (Barcelonès)

Codi: 031/16

Dates de la intervenció: Juny-Agost 2016.

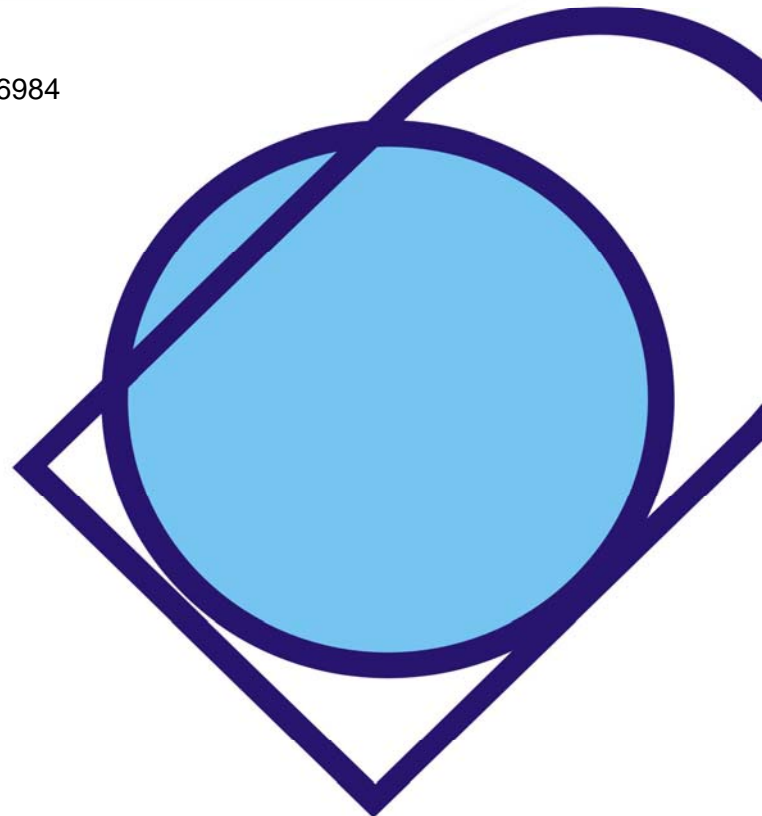
Expedient: R/N 470 K121 NB 2016-1-16984
/ NB 2016-2-18187

Autora:

Inma Mesas Torronteras

Data de lliurament: Juliol 2017

ÍNDIX

Fitxa Tècnica

1.-Introducció.....	3
2.-Situació geogràfica.....	5
3.-Antecedents.....	6
4.-Metodologia.....	11
5.-Descripció dels treballs realitzats i resultats obtinguts.....	12
6.-Conclusions.....	17
7.-Bibliografia.....	19

Annex 1: Inventari planimètric

Annex 2: Fitxes d'UEs

Annex 3: Inventari Fotogràfic

FITXA TÈCNICA

Nom del jaciment: Carrer l'avinguda de la Mare de Déu de Lorda, 5-11, 10-16, 16.X / Camí de la Mare de Déu de Lorda, 1.X.

Codi de la intervenció: 031/16

Nº de referència de la resolució: 470 K121 (16984) / (18187)

Municipi: Barcelona

Comarca: Barcelonès

Coordenades: UTM ETRS89 E (X): 425515,36 N (Y): 4583209,15 / E (X): 425523,21 N (Y): 4583244,33 / E (X): 425595,52 N (Y): 4583134,35

Alçada s.n.m: 161'16 msnm

Superfície avaluada: 161'63 m²

Tipus d'intervenció : Preventiva X
Urgència
Investigació

Tipus d'activitat : Excavació
Prospecció
Control X Mostreig
Documentació
Tractament de restes

Cronologia: Contemporani

Dates d'execució: 27 de Juny de 2016 – 12 d'Agost de 2016

Promotor: BIMSA

Directors/es: Inma Mesas Torronteras

Redactors/es de la memòria: Inma Mesas Torronteras

Paraules clau: Mina del Monestir de Pedralbes, Pedrera de Pedralbes.

Resum: En aquesta memòria es descriuen els treballs de seguiment arqueològic realitzats l'avinguda de la Mare de Déu de Lorda, 5-11, 10-16, 16.X / Camí de la Mare de Déu de Lorda, 1.X. de Barcelona amb motiu de la renovació de la xarxa de clavegueram i drenatge actuals.

1. INTRODUCCIÓ

La present memòria fa referència als treballs de control arqueològic que es van realitzar a l'avinguda de la Mare de Déu de Lorda, 5-11, 10-16, 16.X / Camí de la Mare de Déu de Lorda, 1.X., de la ciutat de Barcelona. **(Codi 031/16).**

Els treballs arqueològics es van portar a terme sota la direcció de l'arqueòloga Inma Mesas Torronteras (CODEX Arqueologia i Patrimoni), d'acord amb les corresponents resolucions de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, i estaven motivats per la renovació de la xarxa de clavegueram actual.

El Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya i el Servei d'Arqueologia de l'ICUB han efectuat el control i supervisió dels treballs.

Aquesta intervenció ha estat finançada per BIMSA, a través de l'empresa constructora Hercal S.A. i es van executar entre els dies 27 de juliol i 12 d'Agost de 2016.

Els treballs continguts dins d'aquesta memòria s'han dut a terme segons les següents resolucions:

- Control arqueològic: del 27 al 29 de juliol de 2016, sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Inmaculada Mesas Torronteras, segons resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural amb data de 20 de juny de 2016. Expedient: R/N 470 K121 NB 2016-1-16984.
- Control arqueològic: del 1 al 12 d'agost de 2016, sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Inmaculada Mesas Torronteras, segons resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural amb data de 29 de juliol de 2016. Expedient: R/N 470 K121 NB 2016-2-18187.

2.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA

Nostra intervenció arqueològica es va desenvolupar a l'Avinguda de la Mare de Déu de Lorda, entre els números 5-11, 10-16, 16.X i el Camí de la Mare de Déu de Lorda, 1X.

Aquests carrers formen part dels districtes de les Corts / Sarrià – Sant Gervasi de la ciutat de Barcelona. Geològicament, es caracteritza per l'aflorament de roca granítics d'origen paleozoic.

Les coordenades UTM són:

UTM ETRS89 (X): 425515,36 (Y): 4583209,15
(X): 425523,21 (Y): 4583244,33
(X): 425595,52 (Y): 4583134,35

3.- ANTECEDENTS

A l'entorn de l'àrea intervinguda, les restes més antigues són d'època romana, i corresponen a la intervenció realitzada també a l'avinguda de la Mare de Déu de Lorda, entre els números 1-3 i 2-16, (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3185>), on es va localitzar material constructiu romà associat a un mur.

Anteriorment, durant la construcció de la ronda de Dalt, s'havia documentat una vila romana, així com també, durant la intervenció de la Baixada del Monestir, núm.9, (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3159>), es va localitzar durant l'adequació d'un antic dormitori del monestir de Santa Maria de Pedralbes, un mur i una sitja d'època romana.

La continuïtat ocupacional de la zona en època medieval queda testimoniada per l'abocador documentat a la mateixa intervenció, pel mas Petras Albas o per les evidències documentades durant la intervenció al monestir, (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3157>), realitzada a la zona nord-oest del monestir. Evidències anteriors al segon quart del segle XIV, moment en que construeix el monestir.

Val a dir, que el monestir es proveïa d'aigua mitjançant una mina que capta l'aigua d'un aquífer situat sota la torrentera que discorre paral·lela a l'avinguda de la Mare de Déu de Lorda, just al tram del carrer on s'ha realitzat nostra actuació. Aquesta mina, parcialment excavada a la roca amb trams de maçoneria a la part superior del canal, es va documentar a la intervenció realitzada al solar veí a l'any 2015, juntament amb altres estructures associades a la captació i transport d'aigua al monestir.

Finalment destacar que a pocs metres es conserva una antiga pedrera granodiorita, que es va mantindre en ús fins al segle XX, avui dia rehabilitada com a àrea verda.

4.- METODOLOGIA

Els treballs arqueològics portats a terme en la intervenció objecte d'aquesta memòria, han consistit en el control de l'obertura d'una rasa amb els corresponents pous per a la renovació del clavegueram actuals.

Aquest seguiment ha consistit en la presència d'un arqueòleg durant l'obertura. El treball es van centrar als nivells de terra antròpics, donat que són els nivells que poden contenir o estar associats a restes arqueològiques. Un cop assolida la cota necessària per a l'execució del projecte, es va donar per finalitzat el rebaix. Cal destacar que, als punts on no s'ha localitzat el terreny geològic, no es descarta la possibilitat que la estratigrafia existent per sota de la cota en la que es va donar per finalitzat el rebaix mecànic, contingui restes arqueològiques.

La metodologia aplicada al treball de camp per l'excavació va consistir en el sistema de registre estratigràfic de tradició anglosaxona, fonamentat en la utilització de fitxes d'Unitats Estratigràfiques (UE). Totes les evidències documentades en el decurs de la intervenció s'individualitzaren de forma correlativa en unitats de centenes a partir del número 100.

Totes les estructures es van situar topogràficament mitjançant una estació total i a partir de les bases topogràfiques del parcel·lari municipal. La planimetria elaborada està formalitzada en format DIN, en E. 1:20, tant pel dibuix en planta com per les seccions. Tota la planimetria es troba acotada i presenta una caràtula amb el nom del jaciment, any, àrea, UE i l'autor com a elements identificadors bàsics.

5.- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS

Els treballs arqueològics portats a terme en la intervenció objecte d'aquesta memòria, han consistit en el control de l'obertura d'una rasa per la instal·lació d'un nou sistema de clavegueram.

Concretament una rasa en forma de L, que discorre longitudinalment a l'avinguda de la Mare de Déu de Lorda. La rasa del nou col·lector, amidava 1,80 metres d'amplada i 130 metres de longitud. Cal destacar que s'ha realitzat el control arqueològic dels primers 100 metres de rasa, restant els darrers 30 metres sense seguiment, per motius aliens a nosaltres. (veure plànol núm. 2)

El resultat, respecte a la localització de restes arqueològiques fou negatiu a tota la rasa. La seqüència física documentada respon, a grans trets, a grans abocaments d'època contemporània, UEs 103 i 106, que cobreixen el nivell geològic, UE 108.

A l'esquerra vista de la rasa des del sud durant el procés d'excavació, on es pot veure els rebliments i els serveis contemporanis. A la dreta, detall de l'aflorament de la roca.

Val a dir, que aquest està compost per roca granítica que presenta un fort desnivell en sentit sud, i que no es va documentar cap indicatiu antròpic.

A l'extrem sud-oest del carrer, sota el potent abocament contemporani es va documentar el paviment d'asfalt del carrer, UE 105, anterior al paviment actual de formigó UE 101.

Al punt del carrer on la mina del monestir travessa el carrer, la rasa es va aturar a una cota superior a la solera de la mina. Val a dir, que al punt d'inici de la mina, l'entrada a peu del carrer és de 154,07 msnm, i que la cota superior de la mina és a 5,66 metres de profunditat, és a dir, als 148,41 msnm. Per altra banda, la rasa del col·lector a assolit una profunditat màxima de 3,20 metres.

A l'esquerra vista de la mina des del sud, on es pot veure la coberta de formigó de l'any 2001. A la dreta, vista del punt de captació de la mina.

6.- CONCLUSIONS

La intervenció arqueològica realitzada a l'avinguda de la Mare de Deu de Lorda, 5-11, 10-16, 16.X / Camí de la Mare de Lorda, 1.X., va consistir en el control de l'obertura d'una rasa per a la renovació del clavegueram actuals.

Es tracta d'una zona amb un alt risc arqueològic, situada a pocs metres de la vila romana localitzada durant la construcció de la ronda de Dalt, del monestir de Santa Maria de Pedralbes i de l'antiga pedrera situada al mateix carrer cantonada amb el carrer de Panamà. A més, pel mateix carrer travessa la mina que encara avui dia porta aigua al monestir. En aquest punt, val a dir que la rasa no ha afectat la mina ja que aquesta discorre a cotes inferiors.

Els resultats en quant a la presència d'evidències arqueològiques han estat negatius, tot i així, val a dir que als trams on no es va localitzar el nivell geològic no es descarta l'existència d'evidències arqueològiques a cotes inferiors.

7.- BIBLIOGRAFIA

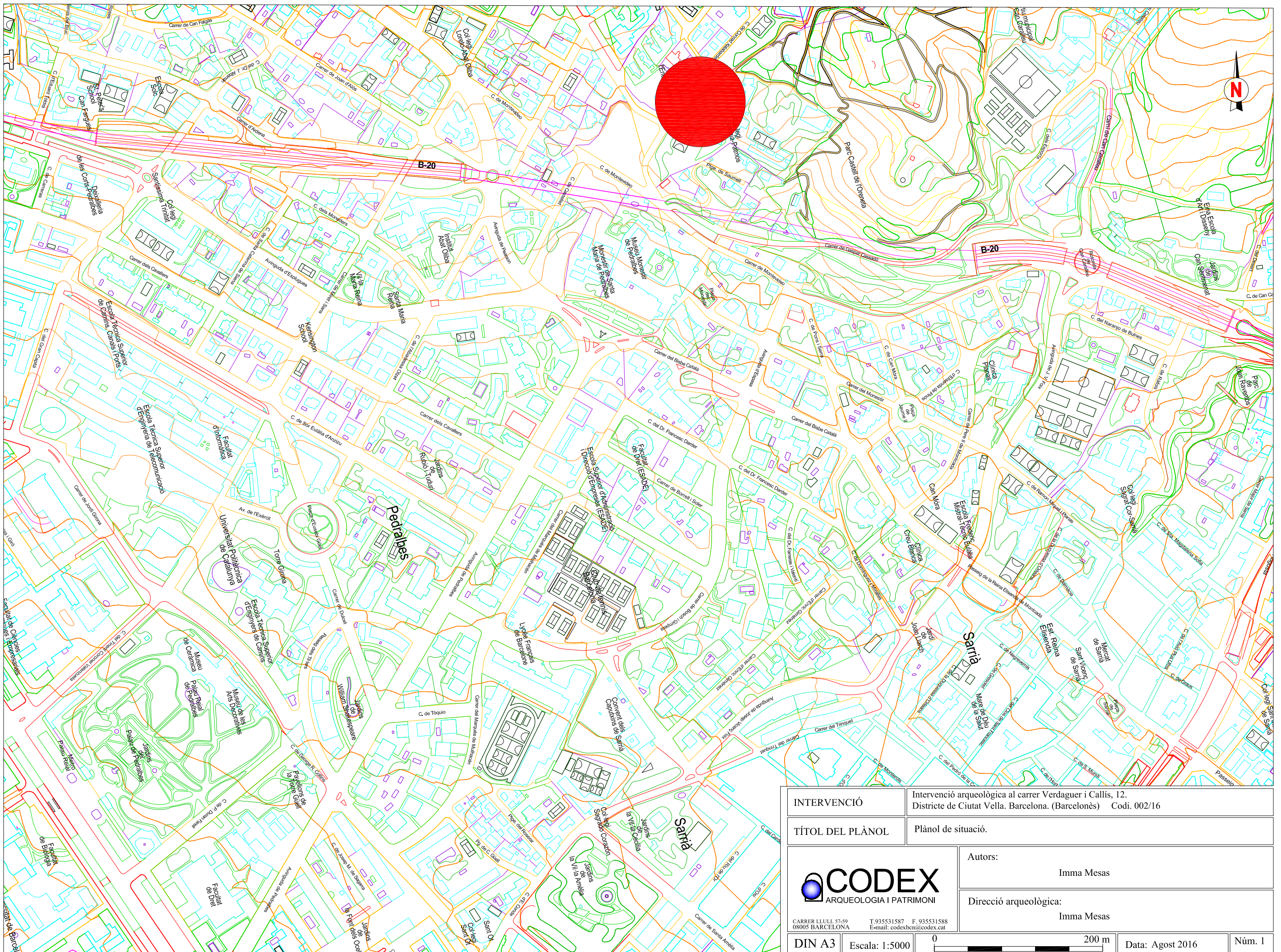
GARCIA, J.E. et alii. 1993. "Intervencions arqueològiques a l'àrea del monestir de Pedralbes", III Congrés d'Història de Barcelona. Ponències i Comunicacions 1, Institut Municipal d'Història. Ajuntament de Barcelona, Barcelona.

GEA, M., 2009. "Avinguda de la Mare de Déu de Lorda, 1-3, 2-16" a Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona, 2009. Ajuntament de Barcelona.

CRUELLS, J, 2011. "Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes" a Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona, 2011. Ajuntament de Barcelona.

ANNEX 1 - PLANIMETRIA

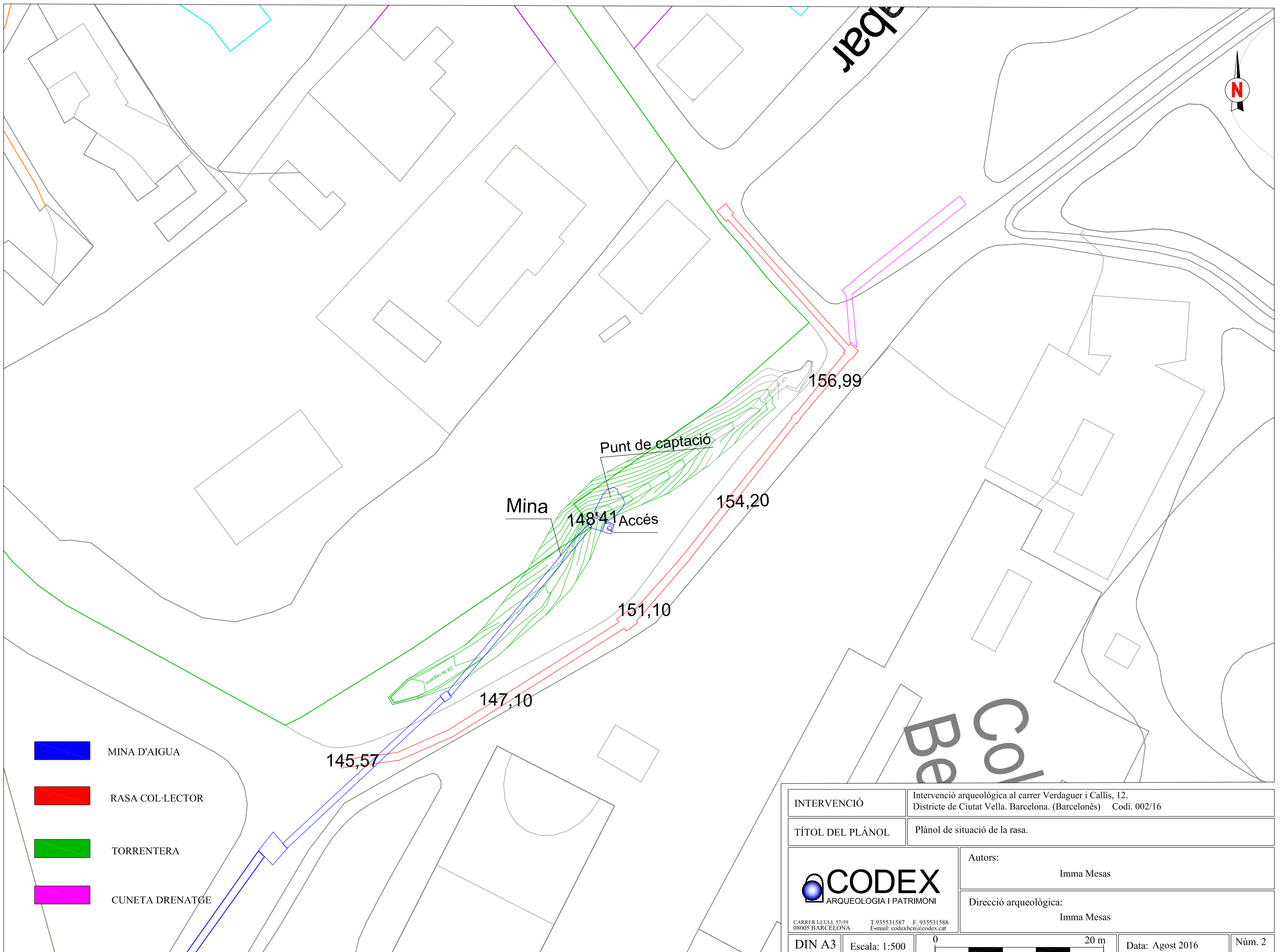

INTERVENCIÓ	Intervenció arqueològica al carrer Verdaguera i Callís, 12. Districte de Ciutat Vella. Barcelona. (Barcelonès) Codi. 002/16
-------------	--

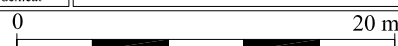
TÍTOL DEL PLÀNOL	Plànol de situació.
------------------	---------------------

 <p>CARRER LLULL 57-59 08005 BARCELONA</p> <p>T. 935531587 F. 935531588 E-mail: codexbeni@codex.cat</p>	Autors:	Imma Mesas
	Direcció arqueològica:	Imma Mesas

- MINA D'AIGUA
- RASA COL·LECTOR
- TORRENTERA
- CUNETA DRENATGE

INTERVENCIÓ	Intervenció arqueològica al carrer Verdaguier i Callís, 12. Districte de Ciutat Vella. Barcelona. (Barcelonès) Codi. 002/16		
TÍTOL DEL PLÀNOL	Plànol de situació de la rasa.		
 <small>CARRER LLULL 57-59 08005 BARCELONA T. 935531587 F. 935531588 E-mail: codexben@codex.cat</small>	Autors:		Imma Mesas
	Direcció arqueològica:		Imma Mesas
DIN A3	Escala: 1:500		Data: Agost 2016 Núm. 2

ZONA SENSE CONTROL ARQUEOLÒGIC

ZONA AMB CONTROL ARQUEOLÒGIC

INTERVENCIÓ	Intervenció arqueològica al carrer Verdaguer i Callís, 12. Districte de Ciutat Vella. Barcelona. (Barcelonès) Codi. 002/16			
TÍTOL DEL PLÀNOL	Plànol amb la indicació de les zones obertes amb i sense control arqueològic.			
 CARRER LLULL 57-59 08005 BARCELONA T. 935531587 F. 935531588 E-mail: codexben@codex.cat	Autors: Imma Mesas			
	Direcció arqueològica: Imma Mesas			
DIN A3	Escala: 1:500	0 20 m	Data: Agost 2016	Núm. 3

**ANNEX 2 – INVENTARI FITXES D'UNITATS
ESTRATIGRÀFIQUES**

Definició UE		Textura		Composició		Sector		101	
Estructura		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>			
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		èp.contemporàni <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Farceix a		Farcit per		Paviment					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en 102		Se li recolza		Formigó.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció Si ☐		Tipus <input type="text"/>			
				No ☐		% <input type="text"/>			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		102	
Estrat		Solta		Geològica Sauló		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color Marró		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>			
				Artificial plàstics, toxtos, formigó		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 103		Cobert per		èp.contemporàni <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Farceix a		Farcit per		Rebliment					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza 101		Estrat format per abocaments que funcionen com a rebliments constructius per recreixer el nivell de circulació del carrer.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció Si ☐		Tipus <input type="text"/>			
				No ☐		% <input type="text"/>			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		103	
Estrat		Solta		Geològica sauló		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color Marró		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>			
				Artificial plàstics, toxtos, formigó		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 105		Cobert per 102		èp.contemporàni <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Farceix a		Farcit per		Rebliment.					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Estrat format per abocaments que funcionen com a rebliments constructius per recreixer el nivell de circulació del carrer.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció Si ☐		Tipus <input type="text"/>			
				No ☐		% <input type="text"/>			

Definició UE		Textura	Composició		Sector	104	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona		
		<input type="text"/>	Artificial	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
Relacions Físiques		Igual a		Datació	Criteri datació		
Cobreix a	Cobert per			èp. contemporani	<input type="text"/>		
	103			Interpretació			
Farceix a	Farcit per			Serveis contemporanis			
Talla a	Tallat per			Observacions			
Es recolza en	Se li recolza			S'utilitza un únic diferencial per a tots els serveis contemporanis, així com per a les rases i estratigrafia associada a aquests.			
Es lliura	Se li lliura			Afecció	Tipus		
				Si ☐	<input type="text"/>		
				No ☐	% <input type="text"/>	<input type="text"/>	

Definició UE		Textura	Composició		Sector	105	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona		
		<input type="text"/>	Artificial	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
Relacions Físiques		Igual a		Datació	Criteri datació		
Cobreix a	Cobert per			èp. contemporani	<input type="text"/>		
	103			Interpretació			
Farceix a	Farcit per			Paviment			
Talla a	Tallat per			Observacions			
Es recolza en	Se li recolza			Asfalt			
106				Afecció	Tipus		
Es lliura	Se li lliura			Si ☐	<input type="text"/>		
				No ☐	% <input type="text"/>	<input type="text"/>	

Definició UE		Textura	Composició		Sector	106	
Estrat		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona		
		<input type="text"/>	Artificial	plàstics, toxtos, formigó	<input type="text"/>		
Relacions Físiques		Igual a		Datació	Criteri datació		
Cobreix a	Cobert per			èp. contemporani	<input type="text"/>		
	107 108			Interpretació			
Farceix a	Farcit per			Rebliment			
Talla a	Tallat per			Observacions			
Es recolza en	Se li recolza			Estrat format per abocaments que funcionen com a rebliments constructius per recreixer el nivell de circulació del carrer. No s'esgota			
	105			Afecció	Tipus		
Es lliura	Se li lliura			Si ☐	<input type="text"/>		
				No ☐	% <input type="text"/>	<input type="text"/>	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		107	
Estrat		Compacta		Sorra		☐		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Marró		plàstics, toxtos, formigó		☐			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		èp. contemporani		☐			
		106		Interpretació		Rebliment			
Farceix a		Farcit per		Observacions		Estrat format per abocaments que funcionen com a rebliments constructius per recreixer el nivell de circulació del carrer. No s'esgota.			
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐		Tipus	
Es recolza en		Se li recolza		No ☐		%		☐	
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		108	
Estrat		<input type="text"/>		<input type="text"/>		☐		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		<input type="text"/>		<input type="text"/>		☐			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		<input type="text"/>		<input type="text"/>			
		106		Interpretació		Terreny geològic			
Farceix a		Farcit per		Observacions		Roca granítica			
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐		Tipus	
Es recolza en		Se li recolza		No ☐		%		<input type="text"/>	
Es lliura		Se li lliura							

ANNEX 3 – INVENTARI FOTOGRÀFIC

INVENTARI FOTOGRÀFIC – 031/16

031-16-01: Vista des del nord del carrer abans d'iniciar-se l'excavació de la rasa.

031-16-02: Vista des del sudoest del carrer, abans d'iniciar-se l'excavació de la rasa.

031-16-03: Detall de l'entrada a la mina que travessa el carrer.

031-16-04: Vista des del sud de la rasa durant el procés d'excavació.

031-16-05: Detall dels rebliments contemporanis i del paviment d'asfalt antic del carrer.

031-16-06: Vista des del sud de la rasa durant el procés d'excavació.

031-16-07: Detall dels serveis actuals del carrer.

031-16-08: Detall dels serveis actuals del carrer.

031-16-09: Detall d'un tram del nou col·lector al tram sud, i de la inestabilitat dels perfils.

031-16-10: Detall d'un tram del nou col·lector al tram nord, i dels rebliments contemporanis al perfil.

031-16-11: Vista des del sud de l'aflorament de la roca durant el procés d'excavació de la rasa.

031-16-12: Detall d'un dels perfils un cop extreta la roca.

031-16-13: Vista des de l'est del tram nord de la rasa.

031-16-14: Galeria d'entrada a la mina que travessa el carrer.

031-16-15: Detall del canal de la mina que travessa el carrer.

031-16-16: Vista de l'entrada a la cambra de captació de la mina.

031-16-17: Cambra de captació d'aigua de la mina.